

IMPACTUL METODELOR INTERACTIVE ASUPRA COMPETENȚEI DE COMUNICARE LA ELEVII MICI

Tamara MUNTEANU, doctor, lector universitar, UST

Angela BANDALAC, învățătoare, grad didactic II

Rezumat. Articolul reflectă aspectul dezvoltării competenței comunicative prin intermediul metodelor interactive, astfel au fost propuse varii definiții atât pentru noțiunea de competență, cât și pentru competența de comunicare. În acest sens s-a propus, în variantă sintetizată, experimentul pedagogic implementat în două clase de elevi, care demonstrează eficiența metodelor interactive în dezvoltarea competenței de comunicare.

Cuvinte cheie: competență, competență de comunicare, metode interactive, experiment pedagogic.

Abstract. The article reflects the aspect of the development of communicative competence through interactive methods, so various definitions have been proposed for both the notion of competence and communication competence. In this sense, it was proposed, in a synthesized version, the pedagogical experiment implemented in two classes of students, which demonstrates the efficiency of interactive methods in the development of communication skills.

Keywords: competence, communication competence, interactive methods, pedagogical experiment.

În ultimul timp școala contemporană și-a schimbat complet scopul educațional, transferând „ținta” educațională de pe stocul informațional pe formarea de competențe. Conceptul de competență de comunicare a constituit în ultimele decenii nucleul a numeroase studii de specialitate și interdisciplinare și continuă să suscite un interes deosebit pentru specialiștii din diverse domenii datorită valorii sale, dar și a confuziilor pe care le poate produce în procesul interpretărilor.

În acest context, Brophy M. și Kiely T. consideră competența ca fiind capacitatea unui individ de a realiza o sarcină dată, care necesită un număr mare de operații. Competența este un ansamblu de cunoștințe declarative, cunoștințe procedurale și atitudini, care sunt activate în planificarea și executarea unei sarcini. Autorii susțin că o competență este *capacitatea* de a exploata cunoștințele din repertoriul propriu pentru realizarea sarcinii, iar *comportamentul observabil* este manifestarea externă a competenței [1, p.168].

După cum confirmă Neveu F. în dicționarul științelor limbajului: „*Competența explică capacitatea unui vorbitor de a judeca asupra gramaticalității, a unei afirmații, adică este pe conformitatea acesteia cu regulile de gramatică care guvernează gramatica limbii*” [6, p.73]. Într-adevăr, competența corespunde capacității de cunoaștere a regulilor gramaticale ale limbii (cunoașterea lingvistică a unui vorbitor).

Conform dicționarului didactic al limbii franceze, Pougeoise M. a definit termenul de competență astfel: „*Competența este definită ca posibilitatea ca orice vorbitor de o limbă dată să producă, să recunoască și să interpreteze o infinitate de propoziții nepublicat în conformitate cu regulile acestei limbi*” [8, p.108].

Prin urmare, interpretarea acestei definiții ne conduce să remarcăm că deținerea unei competențe în limbaj înseamnă a avea capacitatea de a produce și interpreta enunțuri într-o manieră adecvată, de exemplu: a fi capabil să interpreteze sensul unui enunț în funcție de situația rostirii, cunoscând aspectele specific lingvistice (sunet, structură, lexicon), dar și cunoașterea regulilor de utilizare (intenția de a comunica). Această abilitate necesită un set de strategii care stau la baza conceptului de competență prin stăpânirea treptată a limbii.

Cuq J. P. a arătat că termenul de competență acoperă trei termeni de capacitate cognitivă și comportamentală: *competență lingvistică, comunicativă și socioculturală.*” [2, p.48]. Conform definiției, fiecare din acestea include mai multe componente [3, p.45]:

- 1) *Competență lingvistică*: competență gramaticală, (morfologie-sintaxă), competență lexicală;
- 2) *Competență comunicativă*: capacitatea unui individ de a-și folosi limbajul, de a-și exprima ideile, sentimentele, de a le comunica altora; este o actualizare a unei abilități comunicative.
- 3) *Competența socioculturală*: aceasta este capacitatea de a cunoaște și a respecta reguli sociale adecvate, adică de a familiariza cu contextul social.

Deci, *competența de comunicare* reprezintă o categorie de competențe esențială într-o lume globală, în absența căreia nu se poate construi nici cunoaștere/învățare, nici relaționare. Este un element cheie pentru reușita persoanei în situații de viață, în familie, în timpul liber etc. și pentru dezvoltarea altor competențe cheie [5, p.14].

În acest context, *metodele interactive* contribuie la formarea competențelor, dau prioritate dezvoltării personalității, dezvoltării capacităților și aptitudinilor ce sunt centrate pe acțiune, pe cercetare, experimentare, încurajează munca independentă, inițiativa, creativitatea, gândirea critică. Considerăm că sarcina de bază a profesorului este să-i creeze elevului posibilitatea de „a se găsi pe sine”, a se afirma, a fi original, ingenios, deosebit.

În pedagogia modernă, metodele interactive de predare-învățare sunt una dintre categoriile importante, deoarece aceste metode sunt o astfel de „*metodă de includere intensivă vizată a unui elev în interacțiunea educațională, în care obiectivul principal este rezolvarea problemelor educaționale specifice bazate pe interacțiunea autodezvăluirii automotivate, înțelegerea spirituală și morală, care deschide posibilitățile de creștere personală a participanților la această interacțiune*” [9, p.14].

Metodele interactive includ mai multe concepte: *interacțiune, inovație și educație interactivă.*

Interacțiunea reflectă influența a două sau mai multe persoane asupra alteia. Este un eveniment caracterizat ca o acțiune de schimb, care a avut ca rezultat modificări în comportamentul extern al elevilor. Interacțiunea prevede acțiuni reciproce între participanții la activitate.

Inovație semnifică reînnoire, introducerea noutății în practică și găsește o expresie în tehnologia nouă [7, p.90].

Pregătirea interactivă necesită un feedback continuu cu implicarea elevilor în discuții pe probleme specifice legate de materialele educaționale. Feedback-ul ajută la construirea strategiilor de comportament fundamentate. Profesorul nu oferă numai cunoștințe, dar îi stimulează și pe elevi să își găsească propriile decizii. Astfel provoacă inteligența dinamică și ajută la regăsirea cunoștințelor despre modul de acțiune. Pedagogul preia rolul de mediator în construirea unui mediu creativ cu flux liber de informații care ajunge la elevi.

În acest sens, s-a realizat un experiment pedagogic care a avut drept scop determinarea valențelor metodelor interactive în dezvoltarea competenței de comunicare la elevii din ciclul primar. În baza anumitor criterii au fost selectate și aplicate: *testul de determinare a nivelului abilităților comunicative ale elevilor* (după В.В. Синявского и В.А. Федорина) și *grila de observare a comportamentelor elevilor în procesul comunicării*.

Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale obținute în urma aplicării testului menționat a permis constatarea faptului că: 38 % de elevi din clasa experimentală și 43 % de elevi din clasa de control s-au plasat la un nivel scăzut al competențelor de comunicare, elevii cu un nivel scăzut al competențelor de comunicare ascultă mai mult decât comunică, întrerup interlocutorii, nu găsesc cuvinte potrivite în timpul conversațiilor; 42 % de elevi din clasa experimentală și 46 % de elevi din clasa de control au atins un nivel mediu al competenței de comunicare. Acești elevi dau dovadă de abilități mai bune de exprimare și ascultare; 20 % de elevi din clasa experimentală și 11 % de elevi din clasa de control au atins un nivel ridicat al competenței de comunicare, elevii cu un nivel ridicat al competenței de comunicare, sunt foarte comunicativi, preciși, le place să-i impresioneze pe ceilalți și sunt flexibili în răspunsuri/feedback-uri. Acești elevi sunt convingători, le place să fie în centrul atenției, își pot argumenta opinia referitor la orice problemă propusă. Aceste date sunt reflectate în figura ce urmează:

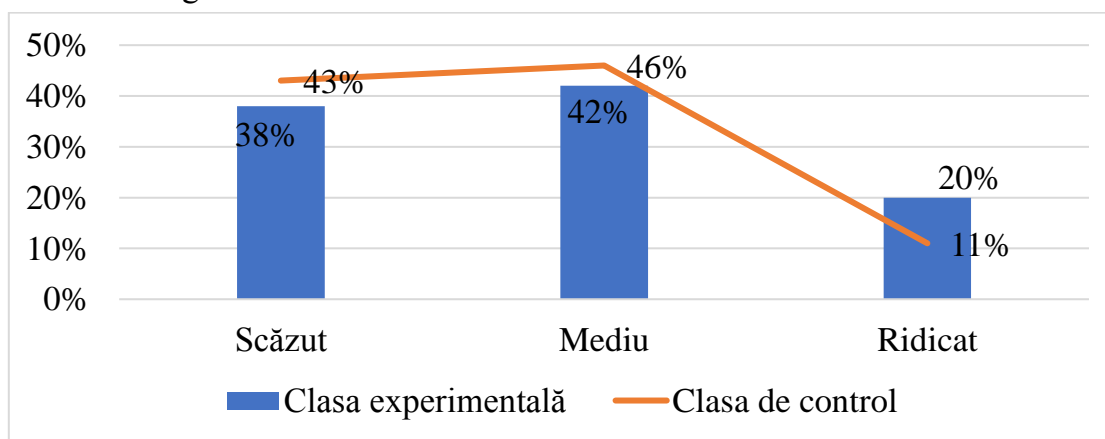

Figura 1. Nivelul competenței de comunicare la elevii din clasa experimentală și de control

Procesarea datelor obținute în urma aplicării grilei de observare a comportamentelor elevilor în procesul comunicării a permis identificarea următoarelor rezultate prezentate în tabelul următor:

Tabelul 1. Analiza comportamentelor în comunicare la elevii din clasa experimentală

Criterii de evaluare	Nivel scăzut	Nivel mediu	Nivel înalt
Se implică activ, dând dovadă de inițiativă pe parcursul lecției.	4 (14%)	18 (62 %)	7 (24 %)
Rezolvă integral sarcinile primite.	10 (34 %)	17 (56%)	2 (8%)
Formulează întrebări suplimentare, pentru clarificare.	10 (34 %)	15 (52 %)	4 (14 %)
Manifestă disponibilitatea de a ajuta colegii în rezolvarea sarcinilor.	9 (31 %)	14 (48 %)	5 (20 %)
Emite mesaje și este ascultat de colegi.	7 (24%)	17 (56%)	5 (20 %)
Ascultă cu atenție colegii, după care își spune punctul de vedere.	8 (30%)	17 (56%)	4 (14%)

Pentru a spori nivelul abilităților de comunicare, a fost elaborat un program formativ interactiv în care au fost implicați elevii clasei experimentale. *Obiectivul experimentului formativ* a vizat selectarea și aplicarea metodelor interactive de predare în cadrul lecțiilor de limbă și literatură română în scopul formării și dezvoltării competenței de comunicare la elevii clasei a III-a.

În cadrul programului am utilizat varii metode și tehnici interactive precum: Graffiti, Diagrama Venn, Cubul, Pălăriile Gânditoare, Mozaicul etc.

La etapa de control a experimentului psihopedagogic am realizat următoarele obiective: evaluarea nivelului final de dezvoltare a competențelor de comunicare la elevi; prelucrarea și interpretarea datelor experimentale; deducerea concluziilor.

În acest scop am aplicat Testul „Autoevaluarea dezvoltării competențelor comunicative” , de Фотекова Т.А. La această etapă au fost implicați atât elevii din clasa experimentală, cât și cea de control. Rezultatele obținute sunt prezentate în tabelul 2.

 Tabelul 2. Nivelul competențelor de comunicare la elevi

Nivelul competenței de comunicare	Clasa experimentală		Clasa de control	
	Etapa de constatare	Etapa de control	Etapa de constatare	Etapa de control
Nivel scăzut al competenței de comunicare	11 (38%)	0 (0%)	12 (43%)	11 (39%)
Nivel mediu al competențelor de comunicare	14 (38%)	10 (34%)	13 (46%)	14 (50%)
Nivel ridicat al competențelor de comunicare	4 (20%)	19 (66%)	3 (11%)	3 (11%)

Astfel, putem menționa că a fost argumentată veridicitatea ipotezei stabilite la începutul cercetării, care reflecta importanța metodelor interactive aplicate în cadrul lecțiilor de Limba și literatură română în vederea dezvoltării competențelor de comunicare la elevi. În acest sens putem propune unele *concluzii*:

1. Competența comunicativă este capacitatea unui individ de a comunica, dobândită prin interacțiune socială. Ea implică interacțiunea cu alți oameni, cu obiectele lumii și cu fluxurile de informații ale acesteia; capacitatea de a îndeplini diverse roluri sociale în grup și echipă.
2. Caracteristicile specifice ale formării competenței de comunicare în rândul elevilor din ciclul primar sunt: pregătirea psihologică; schimbarea poziției subiective a elevilor în comunicare; pregătirea capacității de a efectua operații și acțiuni mentale; stima de sine.
3. Structura competenței comunicative include componente lingvistice, sociolingvistice și pragmatice. Competența comunicativă se formează în cursul interacțiunii sociale și se realizează în activitatea de vorbire.
4. Interactivitatea presupune o învățare prin comunicare, prin colaborare, produce o confruntare de idei, opinii și argumente, creează situații de învățare centrate pe disponibilitatea și dorința de cooperare a copiilor, pe implicarea lor directă și activă, pe influența reciprocă din interiorul microgrupurilor și interacțiunea socială a membrilor unui grup.

Bibliografie

1. Brophy M., Kiely T. Competencies: a new sector. *Journal of European Industrial Training*, 26:2002. p. 165–176.
2. Cuq J.P. *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde*. Paris: Clé international, 2003. 329 p.
3. Cuq J-P., Gruca I. *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. France: Grenoble, 2005. 312 p.
4. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Aprobate la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1124 din 20 iulie 2018). Chișinău, 2018. 272 p.
5. Hadîrcă M. Conceptualizarea evaluării competențelor comunicative și literare ale elevilor. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău, 2005. 32 p.
6. Neveu F. *Dictionnaire des sciences du langage*. Paris: Armand-Colin, 2004. 658 p.
7. Păcurari O., Târcă A., Sarivan L. *Strategii didactice inovative*. Suport de curs. București: Sigma, 2003. 277 p.
8. Pougeoise M. *Dictionnaire didactique de la langue française*. Paris: Armand-Colin, 1996. 750 p.
9. Кашлев С.С. *Технология интерактивного обучения: учеб.-метод. пособие*. М.: Тетрасистемс, 2005. 235 с.